

ЦИКЛІЧНИЙ ЧИННИК КРУГООБІГУ ЛІКВІДНОСТІ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Під час світової фінансової кризи банківські установи перебували під значним тиском, спричиненим необхідністю підтримувати адекватний рівень ліквідності. Глобальні фінансові проблеми продемонстрували, як стрімко проявляється ризик ліквідності та зникають джерела фінансування, загострюючи проблеми з оцінкою активів та достатності капіталу.

Одним з наслідків фінансових потрясінь стала зміна підходів до розуміння самої природи ліквідності та тієї ролі, яку ліквідність відіграє у фінансових кризах. Ліквідність остаточно перестає розглядатись як унітарна категорія банківської системи, переходячи на більш високий, системний рівень. Виділяють, принаймні, декілька підсистем ліквідності: по-перше, ліквідність фінансування або фондування, по-друге, ліквідність ринку та, по-третє, ліквідність Центрального банку. Стає зрозумілим й те, що, як і в будь-якій іншій динамічній системі, всередині ліквідності існують складні внутрішньосистемні зв'язки. Але вони не є перманентними та статичними, а динамічно змінюються як відповідь на дію екзогенних факторів, таких як зміни фаз циклів ділової активності та загальної макроекономічної кон'юнктури.

Можна виділити, принаймні, два періоди, в які діють підсистеми ліквідності. По-перше, нормальні періоди функціонування фінансової системи, тобто періоди стабільності та розвитку, і, по-друге, екстраординарні періоди, коли переважають явища турбулентності, ринкової нерівноваги. Можна говорити про існування двох типів кругообігу ліквідності, які є проциклічними та безпосередньо залежать від фази циклу. Нормальне функціонування фінансової системи характеризується надлишком ліквідності. У такі періоди ендосистемні зв'язки підсилюють стабільність всієї банківської та фінансової системи. І навпаки, для кризового періоду характерний дефіцит ліквідності. Сила міжсистемних зв'язків залишається достатньою, проте взаємозв'язок між підсистемами ліквідності за таких умов підсилює негативні тенденції і, зрештою, призводить до дестабілізації всієї фінансової системи.

При нормальному розвитку економіки грошові потоки з легкістю перетікають між трьома підсистемами ліквідності, підтримуючи тим самим стабільність фінансової системи. Центральний банк, який несе відповідальність за пропозицію сукупної ліквідності, забезпечує її “ней-

тральний” обсяг у системі. Цей обсяг ліквідності буде отриманий банками та за допомогою ринків (міжбанківського та ринку активів) перерозподілений серед фінансових інституцій, які потребують ліквідності, та трансформовані всередині самої банківської системи найкращим чином.

Негативний характер кругообігу ліквідності може проявлятися за декількома сценаріями. По-перше, від ліквідності фінансування до ліквідності ринку. У цьому випадку під дією несприятливої макроекономічної кон’юнктури або проблем з банківським менеджментом вкладники починають вилучати свої кошти з фінансової інституції, створюючи індивідуальний дефіцит ліквідності. Через канали фінансового інфікування кризові явища переносяться на інші банки системи, тим самим спричинюючи негативний тиск на міжбанківському ринку та ринку активів. За другим сценарієм негативний тип руху ліквідності спостерігається у випадку впливу ліквідності ринку на ліквідність фінансування. Така ситуація може скластись внаслідок загальної економічної нестабільності або як результат існування неповних ринків та асиметрії інформації. При цьому відхилення ринкових цін від базових зменшує балансову вартість активів банку, що в свою чергу призводить до дефіциту ліквідності. Спроби банку компенсувати ці втрати ще більше здешевлюють активи на ринку. А отже, виникає так званий феномен низхідної спіралі ліквідності, що загрожує стабільності та безпеці всієї фінансової системи.

Отже, кругообіг ліквідності є проциклічним фактором розвитку банківської системи, створюючи мультиплікативні ефекти як позитивних тенденцій в періоди стабільності та розвитку, так і негативних під час фінансових потрясінь.

Дмитрієв, Є.Є. Циклічний чинник кругообігу ліквідності в банківській системі [Текст] / Є.Є. Дмитрієв // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – С. 64-66.